

Er zijn taalkwesties waarover heel verschillend kan worden gedacht. Taalkundige Frank Jansen behandelt iedere maand zo'n kwestie, en nodigt iedereen uit te reageren.

Zijn de vmbo-woordenlijsten nuttig?

Vmbo-leerlingen profiteren te weinig van het onderwijs. Dat komt onder meer doordat de leerkracht over hun hoofden heen praat. Dat leerlingen hun leraar niet begripen, ligt niet zozeer aan de ingewikkelde zinnen die hij in de les gebruikt, als wel aan de moeilijke woorden. Om daar wat aan te doen, is in Amsterdam de *Basislijst schooltaalwoorden vmbo* samengesteld (te vinden via <http://tinyurl.com/vmbolijst>). Op die lijst prijken 3000 begrippen: naast abstracte woorden (bijvoorbeeld *nadat*, *voordeel* en *praktisch*) ook heel concrete, zoals *gum*, *haak* en *deksel*.

Nou, daar wisten journalisten en columnisten wel raad mee. Zij overlaadden de woordenlijst met hoon en hilariteit: zulke woorden kent iedereen toch? Hebben zij gelijk of is zo'n woordenlijst juist wél een goed middel om de woordenschat van de leerlingen op peil te brengen?

TEGENSTANDER

Waar leerde u uw laatste woord? Grote kans dat dat was op een markt in een zuidelijk land. U wees aan wat u wilde

Antwoorden Taaltest

(zie pagina 29)

A. Spelling

1. c. de ware jakob vinden
2. a. hiërogliefenschrift (óf: hiëroglifenschrift)
3. b. Y-chromosoom
4. c. lolly's
5. c. penicilline

B. Woordenschat

1. b. overdadig
2. c. witte bloedcel
3. b. beschuldigend betoog
4. b. herstellen

C. Zoek de fouten

1. *nirwana*, *Indiase stad New Delhi*, *boeddhistische*, *goeroe*
2. *summiere*, *onwelveoglijke* of *onwelvevallige*, *buitenissige*, *afzwoer*

D. Extra

Een woord zonder meervoudsvorm heet een *singulare tantum*.

hebben en de verkoper sprak een klanke reeks uit, 'pan' of 'ekmek'. Aha, dacht u, dat is dus hun woord voor 'brood'. Woorden leer je gemakkelijk in de praktijk en als je ze nodig hebt. Dus heel anders dan door een woordenlijst uit je hoofd te leren. In het onderwijs zou het niet veel anders moeten zijn. Denk aan wat de bekende schrijver en onderwijzer Theo Thijssen (1879-1943) deed toen hij les gaf over sluisen. Hij onderwees en onderwees, het werd steeds ingewikkelder en de leerlingen haakten af. "Jongens," zei hij, "jassen aan, we gaan naar een echte sluis." Aldus geschiedde en de leerlingen vergaten door dit aanschouwelijk onderwijs de sluis – en alle sluiswoorden – nooit meer.

Wat er dus moet gebeuren, is dat de leraren van de zaakvakken (geschiedenis, natuurkunde en dergelijke) begripen hoe belangrijk hun rol is bij het vergroten van de woordenschat. Als zij een nieuw onderwerp gaan voorbereiden, moeten ze beseffen welke woorden belangrijk zijn voor het begrip ervan. In de les zelf gaan ze dan na of de leerlingen die woorden snappen, en als dat niet het geval is, lichten ze deze woorden terloops toe. Dan kunnen die vervelende woordenlijsten in de kast blijven liggen.

VOORSTANDER

Ik gun elke klas een leraar als Thijssen, die iedere kans op aanschouwelijk onderwijs benut. Maar veel onderwijs zal toch via gesproken en geschreven taal gegeven blijven worden. En als een leerling de woorden van de leraar niet kent, komt de stof niet over. Erger is nog dat leerlingen ontmoedigd raken en denken dat het hele onderwijs niet aan hen besteed is. Woorden zijn dus belangrijk. Maar hoe leer je die aan? Grappig genoeg komt de procedure die de tegenstander schetst, precies overeen met de tips die de samenstellers van de woordenlijst in hun handleiding geven. Ook zij vinden dat de woorden vooral bij de zaakvakken geleerd moeten worden. Zij maken zich echter terecht zorgen over de volgende problemen: Hoe krijgen we de leraren zo ver dat zij deze woorden aan de orde stellen? Hoe zorgen we er

voor dat ze dat efficiënt doen? En hoe controleren we of de aanpak werkt?

Voor de oplossing van die problemen is een gestructureerde aanpak op grond van deze zorgvuldig samengestelde woordenlijst wel zo handig. Neem het eerste probleem, dat van de motivatie van de leraren. Welbeschouwd is de hilariteit waarmee de lijst ontvangen werd, het beste bewijs dat hij nuttig is. Waarschijnlijk zullen veel leerkrachten geneigd zijn even lacherig te reageren. Moeten we aandacht besteden aan zulke gewone woorden? Ja dus. Voor de andere problemen is naast de woordenlijst de hulp van de leraar Nederlands onontbeerlijk. Bijvoorbeeld bij het controleren of leerlingen uit de voeten kunnen met woorden die in de verschillende zaakvakken een verschillende betekenis hebben.

Wat vindt u ervan? Helpen woordenlijsten om de woordenschat van vmbo-leerlingen op peil te brengen?

Geef voor 7 februari uw mening op onze website: www.onzetaal.nl/homofkuit. Of stuur een briefkaart met 'vmbo-lijst: goed idee' of 'vmbo-lijst: niet per se nodig' naar de redactie van *Onze Taal*, Raamweg 1A, 2596 HL Den Haag. In de volgende aflevering de uitslag.

Uitslag vorige stemming

Zou het publiek niet meer sympathie hebben voor de nu zwaar aangeslagen kunstsector als teksten over kunstwerken en tentoonstellingen in duidelijkere taal gesteld worden? Die vraag beantwoordden de meeste inzenders (53 stemmen, 71%) bevestigend. Een leuk voorstel is om een website te openen met afbeeldingen van kunstwerken met een geslaagde toelichting erbij. Voor een minderheid (22 stemmen, 29%) hoeven de kunstsomschrijvingen niet per se helderder.